

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eläkkeensaajien asumistukilain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että kansaneläkejärjestelmän kokonaisuudistuksen yhteydessä eläkkeensaajien asumistukijärjestelmää muutettaisiin siten, että järjestelmän piiriin pääsisivät nykyistä laajemmin myös omakotitaloissa asuvat eläkkeensaajat. Eläkkeensaajien asumistukijärjestelmään ehdotetaan tehtäväksi lisäksi paitsi kansaneläkejärjestelmän uudistuksesta aiheutuvat tekniset muutokset myös eräitä asumistuen määrään vaikuttavia rakenteellisia muutoksia. Esityksessä ehdotetaan myös, että asumistuen aleneminen, joka johtuisi kansaneläkkeen lisäosan enimmäismäärän korottamisesta

vuonna 1983 sekä tästä ja rajatulon alentamisesta vuonna 1984, estettäisiin suojaamalla.

Uudistus on tarkoitettu tulemaan voimaan vaiheittain yhdessä kansaneläkejärjestelmän kokonaisuudistuksen kanssa. Viimeksi mainitusta uudistuksesta aiheutuvat tekniset muutokset toteutettaisiin vuoden 1983 alusta. Vuoden 1984 alusta valtaosa järjestelmän piiriin pääsevästä omakotiloasukkaista saisi asumistukea ja loput heistä tulisi asteittain asumistukijärjestelmän piiriin vuosien 1986 ja 1988 alusta.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Eläkkeensaajien asumistukijärjestelmä

Nykyinen eläkkeensaajien asumistukijärjestelmä perustuu kansaneläkejärjestelmän kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen yhteydessä muutettuun vuoden 1980 alusta voimaan tulleen eläkkeensaajien asumistukilakiin (591/78). Eläkkeensaajien asumistukilain perusteella asumistukea maksetaan kansaneläkkeen, rintamasotilaseläkkeen ja perhe-eläkkeen saajalle.

Asumistuen määrä riippuu eläkkeenhakijan vuositulosta, omaisuudesta, asumiskustannuk-

sista ja perhesuhteista. Asumistukeen liittyvät vuositulo- ja omaisuusrajat, enimmäismäärät ja perusomavastuurajat sekä pienimmän maksettavan asumistuen määrä ovat sidotut elinkustannusindeksiin.

1.1.1. Asumiskustannukset

Asumistukea määrättäessä otetaan asumiskustannuksina huomioon vuokra tai muu vastike. Jos asunnon omistaa eläkkeensaaja tai hänen puolisonsa, hyväksytään asumiskustannuksiksi lisäksi asunnon hankkimiseksi tai kunnostamiseksi otettujen lainojen korot. Asumiskustan-

nuksiksi katsotaan lisäksi tontinvuokra sekä vakuutetusta, hänen puolisostaan ja heidän luonaan asuvista lapsista vuokraan tai vastikkeeseen sisältyvät tai sen yhteydessä erikseen maksettavat vesimaksut (lämmön-, kylmä- ja jätevesimaksut). Omakotitalojen hoitomenoja ei oteta huomioon asumistukea määrättäessä.

1.1.2. Omavastuuosuus

Eläkkeensaajan on itse kustannettava osa asumiskustannuksistaan. Omavastuuosuus muodostuu perusomavastuusta ja lisäomavastuusta. Asumistukea maksetaan 85 % (ns. tukiprosentti) siitä asumiskustannusten osasta, joka ylittää omavastuuosuuden, mutta ei laissa säädettyä hyväksyttävien kustannusten enimmäismäärää.

Asumiskustannusten perusomavastuun määrät ovat 116 markkaa kuukaudessa (1 390 mk/v), kun lämmitys sisältyy vuokraan tai vastikkeeseen, ja 34 markkaa kuukaudessa (410 mk/v), kun lämmitys ei sisälly vuokraan tai vastikkeeseen. Kun omakotitalossa asuvan asumiskustannuksiksi ei hyväksytä talon hoitomenoja, ei toisaalta omakotitalolle ole määrätty perusomavastuuta.

Hyväksyttävälle asumiskustannuksille on säädetty enimmäismäärät, joiden suuruus vaihtelee perheen koosta riippuen 682 markasta 955 markkaan kuukaudessa.

1.1.3. Vuositulo

Asumistuen määrään vaikuttaa myös eläkkeensaajan tosiasiallinen vuositulo. Vuosituloon lisätään kahdeksan prosenttia siitä määrästä, jolla omaisuuden arvo ylittää yksinäisellä henkilöllä 12 410 markkaa tai naimisissa olevilla 19 860 markkaa.

Vuositulon perusteella lasketaan lisäomavastuu siten, että tulojen ylittäessä tietyn rajatulon tulot vähentävät asumistukea. Lisäomavastuu on 85 % siitä eläkkeensaajan vuositulon osasta, joka ylittää 1 507 markkaa kuukaudessa (18 080 mk/v) tai, jos eläkkeensaaja on naimisissa, siitä puolisoitten yhteenlasketun vuositulon osasta, joka ylittää 2 410 markkaa kuukaudessa (28 920 mk/v). Vuositulon vähentäväksi vaikutukseksi asumistukea laskettaessa muodostuu laskennallisesti 72,25 %. Näin ollen 100 markan tulonlisäys alentaa asumistukea 72,25 markalla.

1.1.4. Tilastotietoja eläkkeensaajien asumistukijärjestelmästä

Kansaneläkkeeseen liittyvää asumistukea maksettiin 31 päivänä elokuuta 1981 yhteensä noin 20 %:lle kansaneläkkeensaajista. Heistä asui vuokra-asunnoissa noin 108 000, osakeasunnoissa noin 49 000 ja omistamissaan omakotitaloissa noin 10 000. Asumistuen saajista sai 139 000 eli noin 82 % tukilisää, jota maksetaan vähätuloisimmille eläkkeensaajille. Täyttää tukilisää sai 54 000 asumistuen saajaa eli 32 % kaikista asumistuen saajista. Tulot eivät vaikuttaneet asumistukeen alentavasti noin 151 000 eläkkeensaajalla, mikä on noin 90 % tuen saajista.

Keskimääräinen asumistuki oli elokuun 1981 lopussa 165 markkaa kuukaudessa henkilöä kohden ja asumistuen saajien keskimääräiset asumiskustannukset olivat 337 markkaa kuukaudessa perhettä kohden.

Asumistukea saavan eläkkeensaajan asunnon keskipinta-ala on noin 40 m². Vuokra-asunnoissa asunnon keskipinta-ala on noin 35 m², kun taas vastikeasunnoissa se on noin 45 m². Omakotitaloissa keskipinta-ala on noin 62 m². Omakotitalojen keskipinta-ala on laskettu kuitenkin vain asumistukikannassa olevasta pienestä omakotitalojen määrästä, eikä vastanne eläkeläisten omakotitalojen keskipinta-alaa yleensä.

Asumistukea maksettiin lisäksi 3 100 rintamasotilaseläkkeensaajalle ja 3 000 leskeneläkkeensaajalle eli noin 14 %:lle. Asumistukea maksettiin siten yhteensä noin 174 000 eläkkeensaajalle.

1.2. Kansaneläkejärjestelmän kokonaisuudistuksen vaikutus asumistukeen

1.2.1. Kansaneläkejärjestelmän kokonaisuudistuksen sisältö

Hallitus on 12 päivänä kesäkuuta 1981 antanut eduskunnalle esityksen (HE 98/1981 vp.), jossa ehdotetaan jatkettavaksi 1 päivänä tammikuuta 1980 aloitettua kansaneläkejärjestelmän kokonaisuudistusta. Ehdotuksen mukaan uudistuksen II A -vaiheessa, joka tulisi voimaan vuoden 1983 alusta, tukiosa ja tukilisä yhdistettäisiin lisäosaksi, jonka tulositonnaisuusprosentti olisi 50. Yksinäisen henkilön täysimääräistä lisäosaa korotettaisiin 36 markkaa kuukaudessa ja eläkkeensaajapuolisoilla korotus olisi 29 markkaa kuukaudessa (KE-

ind. 597). Lisäksi II A -vaiheessa etuoikeutettaisiin eläkkeensaajan ja hänen puolisonsa työtulot. Tässä vaiheessa toteutettaisiin eläkkeiden verotuksen yhtenäistäminen säätämällä kansaneläke veronalaiseksi tuloksi.

Vuoden 1984 alusta voimaan tulevaksi ehdotetussa II B -vaiheessa täysimääräistä lisäosaa korotettaisiin edelleen 42 markkaa kuukaudessa (KE-ind. 597). Eläkkeensaajapuolisoilla korotus olisi 44 markkaa kuukaudessa (KE-ind. 597). Lisäksi II B -vaiheessa ehdotetaan puolisoiden kansaneläkkeet eriytettäväksi. Toisen puolison tulot tai omaisuus ei enää vaikuttaisi toisen puolison saaman lisäosan määrään.

Uudistuksen kolmanteen vaiheeseen, joka tulisi voimaan vuoden 1985 alusta, ei sisälly lisäosan tasokorotusta. Tässä vaiheessa etuoikeutettaisiin kaikki muut kuin eläkeluonteiset tulolajit eli siirryttäisiin eläkevähenteiseen järjestelmään.

1.2.2. Lisäosan tasokorotusten vaikutukset asumistukeen

Eläkkeensaajien asumistukilain vuositulokäsittelyn mukaan myös kansaneläkkeen tukiosa ja tukilisa luetaan vuosituloksi asumistukea määrättäessä. Kun tukiosa ja tukilisa yhdistetään lisäosaksi, jonka määrää korotetaan II A ja II B -vaiheissa, aiheutuisi tästä asumistukien alenemisiä. Asumistuessa tapahtuvasta alenemisesta huolimatta kokonaiseläke kuitenkin yleensä suurenisi. Asumistuki alenisi sekä niillä eläkkeensaajilla, joilla vuositulo jo nykyisinkin vähentää asumistukea että niillä, joilla vuositulo lisäosan tasokorotuksen jälkeen nousee asumistukeen vaikuttavan vuositulon rajan yläpuolelle.

Edellä olevan johdosta mainitussa hallituksen esityksessä todettiin, että tukiosan ja tukilisan yhdistämisestä aiheutuvat tekniset muutokset olisi tehtävä eläkkeensaajien asumistukilakiin. Lisäksi todettiin, että "hallituksen tarkoituksena on esittää edellä mainittua lakia muutettavaksi myös siten, että lisäosaan tulevat tasokorotukset eivät pienentäisi asumistukea. Hallitus tulee muutoinkin selvittämään asumistukijärjestelmän mahdolliset muutostarpeet. Näiden perusteella hallitus antaa esityksen eläkkeensaajien asumistukilain muuttamisesta siten, että muutosehdotukset on mahdollista käsitellä eduskunnassa yhdessä nyt annettavan esityksen kanssa."

2. Asumistukijärjestelmän kehittäminen

Kansaneläkeuudistuksen yhteydessä esitetään tarkistettavaksi asumistuen määräytymisperusteita siten, että asumistuki kohdistuisi tasapuolisesti kaikkiin asumismuotoihin ja tuetta muodostuisi kansaneläkeuudistus ja sen yhteydessä toteutettava verotus huomioon ottaen sekä asumistuen tason että tulosidonnaisuuden suhteen tarkoituksenmukainen. Asumistukijärjestelmän kehittäminen ei välttämättä ole sidoksissa kansaneläkeuudistuksen toteuttamiseen. Tässä yhteydessä asumistukijärjestelmän muuttaminen olisi kuitenkin mahdollista toteuttaa pienemmin lisäkustannuksin kuin jälkeenpäin tehtävin erillisratkaisuin.

2.1. Asumistuen laajentaminen kaikkiin asumismuotoihin

Eri eläkkeensaajaryhmien ja eri asumismuotojen tasapuolinen kohtelu kustannusten korvaamisessa edellyttäisi, että omakotitalojen varsinaiset hoitomenot saisivat olla enintään vuokra- ja vastikeasunnoissa asuvien perusomavastuun suuruiset (116 mk/kk). Muun muassa energian hinnan huomattavasta kallistumisesta johtuen varsinkin öljy- ja sähkölämmitteisten omakotitalojen hoitomenot saattavat kuitenkin tuntuvasti ylittää sanotun perusomavastuun määrän. Tästä on ollut seurauksena, että omakotitaloissa asuvat ovat joutuneet eriarvoiseen asemaan toimeentuloturvan suhteen muihin eläkkeensaajaryhmiin nähden.

Eriarvoisuutta asumistuen suhteen esiintyy myös silloin, kun lämmitys- ja vesikustannukset eivät sisälly vuokraan tai vastikkeeseen ja eläkkeensaaja joutuu vastaamaan niistä itse. Näiden "itselämmittävien" eläkkeensaajien perusomavastuu on tällöin vuokra- ja vastikeasunnoissa poikkeava eli 34 markkaa kuukaudessa.

Tavoite eri asumismuotojen tasavertaisesta kohtelusta edellyttää asumistuen määräytymisperusteiden uudistamista siten, että myös omassa omakotitalossa tai vastaavassa asuvat eläkkeensaajat tulisivat oikeutetuiksi asumistukeen todellisten asumiskustannustensa mukaisesti. Perusomavastuu olisi tarkoituksenmukaista määrittää samaksi kuin vuokra- tai vastikeasunnoissa. Samalla hyväksyttäväksi asumiskustannuksiksi tulisi katsoa myös omako-

titalojen lämmitys-, vesi- ynnä muut hoitokustannukset.

Asumistuen tarveharkintainen luonne edellyttäisi, että omakotitalojen hoitomenot otettaisiin asumistukea myönnettäessä huomioon kussakin yksittäistapauksessa todellisten kustannusten mukaisesti. Tästä aiheutuvat huomattavat hallintokustannukset ja asumistuen myöntämismenettelyn mahdollinen pitkittyminen huomioon ottaen ei käytännössä kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista määrittää asumiskustannuksia esimerkiksi eläkkeensaajan esittämien kuittien perusteella. Lisäksi monet kustannuserät saattavat huomattavastikin vaihdella kuukausittain tai jopa vuosittain suoriteista toimenpiteistä ja kustannusten maksamisen jaksotuksesta riippuen. Käytännössä ainoa mahdollisuus lieneekin määrittää hoitomenot keskimääräisiin kustannuksiin perustuvien normien avulla.

Yleisessä asumistukijärjestelmässä (408/75) hoitomenot, joihin tuki kohdistetaan, määritetään valtioneuvoston vuosittain vahvistamien normien perusteella. Nämä normit eivät kuitenkaan sellaisinaan kaikilta osin sovellu eläkkeensaajien asumistukijärjestelmään. Ensiksikin yleinen asumistuki on tarkoitettu nimenomaan lapsiperheiden ja nuorten avioparien asumisen tukijärjestelmäksi, jonka tavoitteet ovat paitsi sosiaalipoliittisia myös asuntopoliittisia ja perhepoliittisia. Toiseksi koska yleistä asumistukea myönnetään vain vuonna 1974 tai sen jälkeen valmistuneen sekä vuonna 1981 tai sen jälkeen perusparannetun omistusasunnon asumiskustannuksiin, normiarvoja määritettäessä on jo lähtökohtaisesti tarkasteltu vain tämän ajankohdan jälkeen valmistuneiden omakotitalojen hoitomenoja. Vastaavaa rajausta ei ole mielekasta tehdä eläkkeensaajilla, koska suurin osa eläkkeensaajista asuu huomattavastikin aikaisemmin valmistuneissa omakotitaloissa. Eläkkeensaajien omistusasunnot ovat myös keskimääräiseltä kooltaan pienempiä ja varustetasoltaan vaatimattomampia sekä lämmityksen ja usein lämmöneristykseen suhteen erilaisia kuin yleisen asumistuen piirissä olevat omakotitalot.

Asuntohallituksen tekemien selvitysten mukaan pientalojen käyttökustannuksista lämmityskustannukset riippuvat lähinnä asunnon maantieteellisestä sijainnista ja asunnon pinta-alasta ja vesikustannukset asunnossa asuvien henkilöiden lukumäärästä. Vakuutus-, kunnossapito- ja näihin rinnastettavat kustannukset ovat asuntokohtaisia menoja.

Yleisen asumistuen normiston rakenne on edellä mainitut seikat huomioon ottaen pääperiaatteiltaan sovellettavissa myös eläkkeensaajien asumistukijärjestelmään. Normiarvojen määrittämisperusteita olisi kuitenkin muutettava siten, että myös asunnon ikä, varustetaso ja lämmitystapa vaikuttaisivat normien suuruuteen. Asunnon iän määrittelyssä vuosi 1974 on merkittävä. Tällöin tulivat voimaan uudet rakennusohjeet asuntojen lämmönkulutukseen vaikuttavista tekijöistä. Asunnon varustetasosta aiheutuva kustannusten erilaisuus lämmityksen suhteen olisi tarkoituksenmukaista ottaa huomioon siten, että kustannuksia tarkasteltaisiin lähinnä kahden luokituksen mukaisesti: nykyaikainen varustetaso (nykyaikainen lämmitys ja lämmin vesi) ja vaatimaton varustetaso (puu-uunilämmitys tai öljykaminalämmitys, ei lämmintä vettä). Omakotitalon vesikustannukset riippuvat kuluttajien lukumäärän lisäksi myös siitä, tuleeko asuntoon lämmin vesi. Asunnon varustetaso mukaisella luokituksella, nykyaikainen varustetaso/vaitimaton varustetaso, on mahdollista päästä riittävän tarkkaan tulokseen myös vesikustannusten keskimäärää arvioitaessa. Asuntokohtainen normi olisi eläkkeensaajan kohdalla mitoitettava niiden kustannusten perusteelta, jotka todellisuudessa lähes kaikissa tapauksissa ovat olemassa. Tällaisina kustannuserinä voitaisiin pitää esimerkiksi kiinteistön vakuutusmaksua ja kiinteistön kunnossapitoon tarvittavien tarvikkeiden kustannuksia tai osaa niistä.

Eläkkeensaajien asumisjärjestelmää varten luotava normisto ehdotetaan pääpiirteiltään seuraavanlaiseksi. Tätä normistoa on käytetty pohjana myös arvioitaessa nyt ehdotettavasta järjestelmästä aiheutuvia lisäkustannuksia.

Omakotitalojen hoitomienojen normit

Asunnon sijainti	Lämmityskustannukset Varustetaso nykyaikainen ²⁾	mk/m ² /kk ¹⁾ Varustetaso vaatimaton	Vesikustannukset Varustetaso nykyaikainen ³⁾	mk/henk./kk Varustetaso vaatimaton	Muut kustannukset
I Uudenmaan, Turun ja Porin sekä Kymen lääni	2,00	1,20	30	—	30
II Hämeen, Mikkelin ja Vaasan lääni	2,50	1,30	30	—	30
III Keski-Suomi, Kuopion, Pohjois-Karjalan, Oulun ja Lapin lääni	3,10	1,50	30	—	30

Ikäkerroin:

Rakennuksen valmistumis-
vuosi:

v. 1974 tai sen jälkeen	1,0	1,0	1,0	—	1,0
ennen v. 1974	1,3	1,3	1,0	—	1,3

¹⁾ Lämmityskustannukset asunnon lämmitettyä pinta-alaa kohden.²⁾ Kuten yleisessä asumistuessa.³⁾ Yleisen asumistuen laskuperusteiden mukaiset laskennalliset vesikustannukset syyskuun 1981 hintatasossa.

Normistolla pyritään ottamaan huomioon omakotitalojen todelliset kustannukset. Asuntoon kohdistuvien lainojen korot otettaisiin lisäksi asumistukea määrättäessä huomioon nykyisen käytännön mukaisesti. Asumistukea määrättäessä otettaisiin myös huomioon nykyiseen asumistukijärjestelmään sisältyvä hyväksyttävien asumiskustannusten enimmäismäärä ja kohtuullista asuntokokoa koskeva rajoitus.

Normit vahvistettaisiin valtioneuvoston päätöksellä ja ne sidottaisiin elinkustannusindeksiin. Valtioneuvoston olisi tarkistettava vuosittain normeja silmällä pitäen sitä, onko laissa määritellyissä keskimääräisissä kustannuksissa tapahtunut elinkustannuksiin nähden huomattava muutos.

2.1.2. Asumistuki tapauksissa, joissa lämmitys- ja vesikustannukset eivät sisälly vuokraan tai vastikkeeseen

Tasapuolisuuden toteuttamiseksi olisi myös niissä tapauksissa, joissa eläkkeensaaja joutuu

vuokran tai vastikkeen lisäksi itse vastaamaan lämmitys- ja vesikustannuksista, asumistuen perusteena olevat asumiskustannukset määrittävä todellisten kustannusten mukaisesti. Koska täytäntöönpano kuitenkin on hankalaa ja lisäksi paljon työtä edellyttävää todellisten kustannusten (esimerkiksi maksukuittien) perusteella, tarvitaan näitäkin tapauksia varten keskimääräisiin kustannuksiin perustuvat normiarvot kuten omakotitaloissa.

Koska ei ole tarkoituksenmukaista, että tällaisia tapauksia varten luotaisiin erillinen normisto, esitetään, että itse asuntonsa lämmityksestä huolehtiville määritettäisiin samat keskimääräiset normit lämmityksestä ja vedestä kuin omakotitaloissa asuville. Heille esitetään tästä syystä vahvistettaviksi sama perusomavastuu kuin muillekin eläkkeensaajille.

2.3. Asumistuen tulosisidonnaisuus

Eläkkeensaajan tulojen vaikutusta asumistuen määräytymiseen säädellään sekä tulosisidon-

naisuudella että lisäomavastuun rajatulolla. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että kansaneläkkeensaajalla asumistuki on täysimääräinen 1 730 markan kuukausituloihin saakka yksinäisellä eläkkeensaajalla ja 2 860 markan kuukausituloihin saakka puolisoapauksessa.

Lisäomavastuun korkean tulosidonnaisuuskertoimen johdosta asumistuen määrä vähenee kuitenkin erittäin nopeasti asumistukitulon ylittäessä edellä mainitut rajatulot. Esimerkiksi asumiskustannusten ollessa 350 markkaa kuukaudessa, ei asumistukea tulisi enää maksettavaksi, jos yksinäisen eläkkeensaajan asumistukitulo on suurempi kuin 1 800 markkaa kuukaudessa ja puolisoiden noin 2 700 markkaa kuukaudessa. Tulosidonnaisuudella on 350 markan asumiskustannuksilla merkitystä kuukausituloissa noin 300 markan tuloalueella.

Kun asumistuen tulosidonnaisuuden lisäksi otetaan huomioon kansaneläkkeen tukiosan ja tukilisän (tai myöhemmin lisäosan) tulosidonnaisuus sekä verotus, joudutaan eräillä tuloalueilla yli 100 %:n tulosidonnaisuuteen nettotuloja tarkasteltaessa. Tämä tarkoittaa sitä, että asumistuen saajan muun tulon, esimerkiksi työeläkkeen, kasvaessa saattaa käytettävissä oleva nettomääräinen kokonaistulo kuitenkin pienentyä. Nettotulot alkavat nykyisessä järjestelmässä alentua, kun työeläke nousee yli 1 200 markkaa kuukaudessa.

Yli 100 %:n tulosidonnaisuus olisi vältettävissä pienentämällä lisäomavastuun tulosidonnaisuutta nykyisestä 85 %:sta 40 %:iin. Kun tällöin lisäksi otetaan huomioon, että asumiskustannuksista korvataan 85 % omavastuusuuden ylittävältä osalta, muodostuisi asumistuen laskennalliseksi kokonaistulosidonnaisuudeksi 34 %. Asumistuen tulosidonnaisuuden lieventäminen laajentaisi kuitenkin asumistuen saajien piiriä nykyistä korkeammalle tuloalueelle.

2.4. Lisäomavastuun rajatulo

Koska ei ole tarkoituksenmukaista, että asumistukijärjestelmä laajenisi nykyistä korkeammille tuloalueille, esitetään, että samalla kun tulosidonnaisuusprosenttia alennetaan edellä mainittuun 40 %:iin, alennettaisiin myös täysimääräiseen asumistukeen oikeuttavaa lisäomavastuun rajatuloa yksinäisellä henkilöllä 200 markalla kuukaudessa ja naimisissa olevilla 320 markalla kuukaudessa. Muutos

alentaa asumistukea. Rajatulon alentamisella ei ole kuitenkaan vaikutusta pelkkää kansaneläkettä tai sen lisäksi vähäistä työeläkettä saavan eläkkeensaajan asumistukeen.

3. Asian valmistelu

Hallituksen annettua eduskunnalle edellä mainitun hallituksen esityksen (HE 98/1981 vp.) kansaneläkejärjestelmän kokonaisuudistuksen jatkamisesta sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö asetti työryhmän tutkimaan eläkkeensaajien asumistukijärjestelmää. Työryhmän työn valmistuttua (Työryhmämuistio 1981: 12, sosiaali- ja terevysministeriö) on ministeriössä valmisteltu soveltuvin osin työryhmän esityksen pohjalta hallituksen esitys.

4. Uudistuksen voimaansaattaminen ja asumistukien suojaaminen

Asumistukijärjestelmän muutos olisi ottaen huomioon kansaneläkejärjestelmän uudistamisesta kansaneläkelaitokselle aiheutuvan työmäärän tarkoituksenmukaista toteuttaa vuoden 1984 alusta lukien. Kansaneläkeuudistuksesta aiheutuvat tekniset muutokset on kuitenkin toteutettava jo vuoden 1983 alusta. Asumistuen aleneminen lisäosan enimmäismäärän korottamisen johdosta ehdotetaan suojattavaksi sekä vuoden 1983 että vuoden 1984 alusta. Viimeksi mainitusta ajankohdasta olisi asumistuet suojattava myös rajatulon alentamisen johdosta. Näissä tapauksissa suojaaminen toteutettaisiin siten, että asumistuet maksettaisiin entisen suuruisina niin kauan kuin asumistuki olisi suurempi kuin uuden järjestelmän mukainen asumistuki. Suojia ei sidottaisi indeksiin. Asumistuki määräytyisi uuden järjestelmän mukaisena, jos eläkkeensaajan vuosituloissa tapahtuu huomattava muutos, hänen perhesuhteensa muuttuvat tai asunto vaihtuu.

Omakotitaloissa asuvat ehdotetaan saatettaviksi asumistukijärjestelmän piiriin vaiheittain siten, että vuosina 1984 ja 1985 normin mukaisista asumiskustannuksista otettaisiin huomioon 80 %, vuosina 1986 ja 1987 90 % ja vuodesta 1988 lukien 100 %.

Asumistukijärjestelmän uudistuksesta aiheutuisi seuraavat muutokset lukumääräisesti nykyiseen järjestelmään verrattuna:

Muutosten vaikutukset lukumääriin nykytilanteeseen verrattuna

Vuosi	omakotitalot	muut muutokset	yhteensä	suoijat
1983	—	— 2 000	— 2 000	10 000
1984	68 000	— 1 000	67 000	60 000
1985	68 000	— 3 000	65 000	48 000
1986	86 000	— 5 000	81 000	30 000
1987	86 000	— 7 000	79 000	20 000
1988	101 000	— 9 000	92 000	1 000

5. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Asumistukijärjestelmään ehdotetuista muutoksista aiheutuvat lisäkustannukset ovat arviolta seuraavat:

Vuosi	omakotitalot Mmk	muut muutokset Mmk	suoijat Mmk	yht. Mmk
1983	—	— 15	5	— 10
1984	52	— 38	40	+ 54
1985	52	— 43	32	+ 41
1986	75	— 43	20	+ 52
1987	75	— 43	13	+ 45
1988	95	— 43	1	+ 53

Nykyisen asumistukijärjestelmän mukaan asumistuesta aiheutuvat menot maksavat kan-

saneläkelaitos ja kunnat puoliksi kumpikin. Rintamasotilaseläkejärjestelmästä ja perhe-eläkejärjestelmästä aiheutuvat asumistukimenot suoritetaan valtion varoista.

Kunnallistaloudellisista syistä asumistukijärjestelmästä aiheutuvat lisäkustannukset olisi tarkoituksenmukaista suorittaa kansaneläkelaitoksen varoista. Jotta kuntien osuus markkamääräisesti säilyisi nykyisellä tasolla, olisi kuntien osuus asumistukimenoista vahvistettava vuodesta 1984 lähtien 43,5 %:ksi. Laskelmien mukaan uudistuksen rahoitus olisi näillä toimenpiteillä riittävästi turvattu.

Kaikki tässä hallituksen esityksen yleisperusteluissa olevat markkamäärät vastaavat 1 päivänä kesäkuuta 1981 voimaan tullutta kansaneläkeindeksin pistelukua 618, ellei toisin ole sanottu.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT**1. Lakiehdotuksen perustelut**

2 §. Asumiskustannuksiksi luettaisiin säännöksen mukaan omistusasunnoissa edelleenkin asunnon hankkimiseksi tai kunnostamiseksi otettujen lainojen korot. Sen lisäksi omakotitaloissa asuville vahvistettaisiin asumiskustannukset keskimääräisten lämmitys- ja vesikustannusten sekä enintään keskimääräisten kunnossapitokustannusten mukaisina.

Pykälän 2 momentin mukaan asumiskustannuksia voitaisiin arvioida esitettyä pienemmiksi sellaisissa tapauksissa, joissa on ilmeistä, että tukea tulisi maksettavaksi enemmän kuin mitä eläkkeensaajalla voidaan edellyttää asumiskustannuksia olevan.

3 §. Säännöksessä määritellään pienimmän maksettavan asumistuen määrä ja hyväksyttävien asumiskustannusten enimmäismäärät.

4 §. Eläkkeensaajan olisi itse vastattava 1 340 markan vuotuisista asumiskustannuksista. Tulojen perusteella määräytyvä omavastuu olisi 40 % säännöksessä määriteltujen tulorajojen ylittävästä osasta.

6 §. Vuositulon käsite olisi edelleenkin tiukasti tarveharkintainen, kuitenkin siten, että sitä rajaa, josta lukien omaisuus luettaisiin tuloksi, korotettaisiin nykyisestään noin kolminkertaiseksi.

8 a §. Säännös ehdotetaan siirrettäväksi kansaneläkelaista asumistukilakiin, jossa aikaisemmin oli vain viittaussäännös.

8 b §. Asumistuen säilyessä tarveharkintaisena, jää sosiaalivakuutustoimikunnalle tähän kuuluvia tehtäviä.

8 c §. Säännös on aikaisemmin ollut kansaneläkelaiissa, josta se ehdotetaan siirrettäväksi asumistukilakiin sinne kuuluvana.

11 §. Pykälän mukaan kunnat eivät joutuisi maksamaan ehdotettavasta asumistukijärjestelmästä aiheutuvia lisäkustannuksia, vaan niiden maksuosuus säilyisi entisellään. Tämä varmistettaisiin vahvistamalla kunnan osuudeksi asumiskustannuksista 43,5 %.

13 §. Asumistukilaissa säädetty markkamäärät samoin kuin valtioneuvoston vahvistamat asumiskustannusnormit olisi sidottuja elinkustannusindeksiin. Vuosittain olisi lisäksi tarkistettava, vastaako elinkustannusindeksillä tarkistettujen normien määrät riittävässä määrin asumiskustannuksissa yleisesti tapahtunutta muutosta.

14 §. Pykälässä luetellaan ne kansaneläkelain säännökset, joita on lisäksi soveltuvin osin noudatettava. Pankin ja rahalaitoksen tiedonantovelvollisuus asumistuen määrittämisessä tarvittavien seikkojen selvittämiseksi säilyisi edelleen.

2. Voimaantulo

Lakiehdotus tulisi porrastetusti voimaan siten, että kansaneläkeuudistuksesta aiheutuvat tekniset muutokset toteutettaisiin asumistukijärjestelmässä heti vuoden 1983 alusta ja järjestelmän rakenteelliset muutokset tulisivat voimaan vuoden 1984 alusta. Jos asumistuki kansaneläkkeen lisäosan enimmäismäärän korotuksen tai asumistukeen vaikuttavan tulorajan muutoksen takia alenisi, asumistuki maksettaisiin entisen suuruisena. Asumistuki määräytyisi kuitenkin uusien säännösten mukaan silloin, kun eläkkeensaajan asumiseen vaikuttavissa olosuhteissa on tapahtunut säännöksessä tarkoitettu muutos.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus

Laki

eläkkeensaajien asumistukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetun eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) 12 §,

muutetaan 2 §, 3 §:n 2 ja 3 momentti, 4 ja 6 §, 11 §:n 1 momentti, 13 §:n 1 ja 2 momentti ja 14 §,

sellaisina kuin niistä on 4 § osittain muutettuna 18 päivänä kesäkuuta 1980 annetulla lailla (445/80), sekä

lisätään lakiin uusi 8 a—8 c § seuraavasti:

2 §

Asumistukikustannuksilla tarkoitetaan:

1) asunnosta suoritettavaa vuokraa tai vastiketta;

2) sellaisia lämmityksestä ja vedestä aiheutuvia kustannuksia, jotka eivät sisälly vuokraan tai vastikkeeseen;

3) muussa kuin asunto-osakeyhtiön tai asunto-osuuskunnan omistamassa talossa sijaitsevan, eläkkeensaajan tai hänen puolisonsa omistaman asunnon hoitomenoja; sekä

4) asunnon hankkimiseksi tai kunnostamiseksi otettujen lainojen korkoja, jos asunnon omistaa eläkkeensaaja tai hänen puolisonsa.

Valtioneuvosto vahvistaa 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettut asumiskustannukset

keskimääraisten lämmitys- ja vesikustannusten sekä enintään keskimääraisten kunnossapitokustannusten mukaisiksi.

Asumistukea määrättäessä otetaan huomioon asumiskustannukset vain yhdestä asunnosta.

Jos vuokranantajana on eläkkeensaajan tai hänen puolisonsa lähisukulainen tai lähiomainen tai, jos vuokra ilmeisesti ylittää paikallakunnalla vastaavanlaisesta asunnosta yleensä maksettavan vuokran tahi, jos asunnon koko huomattavasti ylittää eläkkeensaajan ja hänen perheensä tarpeen taikka, jos asumiskustannuksista voidaan katsoa eläkkeensaajan ja hänen perheensä lisäksi muunkin henkilön vastaavan, voidaan asumistukea määrättäessä asumiskustannuksiksi lukea vain se osa, jota olosuhteet huomioon ottaen voidaan pitää kohtuullisena.

3 §

Asumistukea ei myönnetä, jos sen vuotuisen määrä jää 240 markkaa pienemmäksi.

Asumistukea määrättäessä ei oteta huomioon asumiskustannusten sitä osaa, joka vuodessa ylittää 7 910 markkaa. Jos eläkkeensaajan luona asuu vähintään yksi kansaneläkeläinen 29 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu lapsi, edellä mainittua määrää korotetaan 20 prosentilla, ja, jos eläkkeensaajan luona asuu vähintään kolme edellä tarkoitettua lasta, 40 prosentilla.

4 §

Asumiskustannusten omavastuuosuus muodostuu perusomavastuusta ja lisäomavastuusta. Perusomavastuu on 1 340 markkaa vuodessa.

Lisäomavastuu on 40 prosenttia siitä eläkkeensaajan vuositulon osasta, joka ylittää 15 150 markkaa tai, jos eläkkeensaaja on naimisissa, siitä puolisoitten vuositulon osasta, joka ylittää 24 240 markkaa.

6 §

Vuositulolla tarkoitetaan sitä tosiasiallista tuloa, jota eläkkeensaajan tai, jos hän on naimisissa, puolisoitten voidaan kohtuullisen arvion mukaan edellyttää jatkuvasti vuosittain saavan, lisättynä kahdeksalla prosentilla siitä määrästä, jolla eläkkeensaajan omaisuuden arvo ylittää 36 000 markkaa tai, jos hän on naimisissa, jolla puolisoitten omaisuuden arvo ylittää 57 600 markkaa. Vuosituloon lisätään kansaneläkkeeseen kuuluvan lisäosan sekä rintamasotilaseläkkeen vuotuiset määrät sen ajankohdan mukaisina, josta lukien asumistuki myönnetään tai tarkistetaan. Rintamasotilaseläkkeensaajan tai, jos hän on naimisissa, eläkkeensaajan ja hänen puolisonsa vuositulosta vähennetään 6 190 markkaa.

Vuosituloksi ei kuitenkaan lueta:

- 1) tämän lain mukaista etuutta;
- 2) kansaneläkelain mukaan maksettavaa pohjaosaa, apulisia, hoitolisia, vaimolisia ja lapsikorotusta;
- 3) rintamasotilaseläkelain (119/77) mukaisista rintamalisäistä;
- 4) tapaturmavakuutuslain mukaista haittarahaa (608/48);
- 5) työ- ja ansiokyvyn palauttamiseksi tai parantamiseksi annettavan tahi työllisyyskoulutuksesta annetun lain (31/76) perusteella koulutuksen ajalta maksettavaa etuutta;

6) valtion tai kunnan varoista suoritettavaa asumistukea;

7) lapsilisää;

8) huoltoapua; eikä

9) etua omaan tarpeeseen käytetystä asunnosta.

Omaisuuksi ei lueta eläkkeensaajan tai hänen puolisonsa omistamaa ja heidän käytössään olevaa asuntoa.

8 a §

Asumistuki voidaan joko määrääjäksi tai pysyvästi evätä tai sitä voidaan vähentää, jos eläkkeensaaja on lahjoittanut omaisuuttaan tai muulla tavalla heikontanut taloudellista asemaansa siinä määrin, että se on vaikuttanut hänen oikeuteensa saada asumistuki tai olenaisesti asumistuen määrään. Näin menetellään vain siinä tapauksessa, että eläkkeensaaja on tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää, että tämä toimenpide voi vaikuttaa asumistukeen. Sama koskee eläkkeensaajaa, joka asumistuen määräämistä varten tehdyssä hakemuksessa tai ilmoituksessa on tahallisesti antanut vääriä tietoja asumistukeen vaikuttavista omista tai puolisonsa tuloista tai omaisuudesta taikka asumiskustannuksista, ja joka tämän vuoksi on saanut asumistukea aiheutta tai määrältään liian suurena.

Jos lainvoimainen päätös, jolla asumistuki 1 momentin perusteella on evätty tai sitä vähennetty, myöhemmin havaitaan eläkkeensaajalle kohtuuttomaksi, eläkelaitos voi oikaista päätöksen.

8 b §

Sosiaalivakuutustoimikunnan tehtävänä on sen lisäksi, mitä sen tehtävistä on kansaneläkelain 67 §:ssä säädetty, vahvistaa se vuositulo, jonka perusteella eläkkeensaajan oikeus asumistukeen ratkaistaan.

8 c §

Sosiaalivakuutustoimikunnan päätös, joka koskee vuositulon vahvistamista, on viipymättä annettava eläkkeensaajan tiedoksi. Päätös on hänen pyynnöstään alistettava eläkelaitoksen tarkastettavaksi. Sitä koskeva kirjallinen pyyntö on annettava asianomaisen vakuutuspiirin paikallistoimistoon 14 vuorokauden kuluessa sen päivän jälkeen, jona päätös on

annettu eläkkeensaajan tai hänen edustajansa tiedoksi.

Sosiaalivakuutustoimikunnan vuositulosta tekemä päätös on alistettava eläkelaitoksen tarkastettavaksi:

1) jos toimikunnan jäsen esittäessään toimikunnan kokouksessa eriyvän mielipiteen sitä vaatii; ja

2) jos toimikunta katsoo, että 8 a §:n 1 momentin soveltaminen saattaisi tulla kysymykseen.

11 §

Asumistuesta aiheutuvat kustannukset jaetaan siten, että kansaneläkelaitos suorittaa niistä 56,5 ja kunnat yhdessä 43,5 prosenttia. Kunnan osuus kuntien yhteisesti suoritettavasta kustannusosuudesta määräytyy kunnalle vahvistetun painoluvun mukaan. Kunnan painoluku vahvistetaan kalenterivuodeksi kerrallaan siten, että se vastaa kunnassa asuville eläkkeensaajille maksettavien asumistukien yhteismäärän suhdetta koko maassa maksettavien asumistukien yhteismäärästä.

13 §

Tässä laissa säädetty markkamäärät sekä valtioneuvoston tämän lain 2 §:n 2 momentin perusteella vahvistamat kustannukset sidotaan elinkustannusindeksiin siten, että niitä muutetaan samanaikaisesti ja samassa suhteessa kuin kansaneläkkeitä kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain (348/56) nojalla muutetaan.

Valtioneuvoston on vuosittain tarkistettava edellä mainittuja kustannuksia siten, että ne sellaisina kuin niitä 1 momentin mukaisina sovelletaan, riittävässä määrin vastaavat asumiskustannuksissa yleisesti tapahtunutta muutosta.

14 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä kansaneläkelain 28 §:ssä, 31 §:n 2 momentissa, 35, 37—42, 43—46, 67, 69—72, 74—75, 79—83 ja 84—87 §:ssä, 88 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 88 a §:ssä on säädetty, kuitenkin niin, että

esityksen tai hakemuksen päätöksen poistamisesta mainitun lain 74 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa tutkii tarkastuslautakunta.

Pankki ja muu rahalaitos on myös velvollinen pyynnöstä antamaan eläkelaitokselle, sosiaalivakuutustoimikunnalle ja tarkastuslautakunnalle tietoja, jotka ovat tarpeen asumistukioikeuden tai asumistuen määrän selvittämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1983 kuitenkin siten, että lain 2 ja 4 § sekä 11 §:n 1 momentti tulevat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1984.

Valtioneuvoston tämän lain 2 §:n 2 momentin perusteella vahvistamista keskimääräisistä asumiskustannuksista otetaan vuosina 1984 ja 1985 huomioon 80 prosenttia ja vuosina 1986 ja 1987 90 prosenttia.

Aikaisemmin asumistukivuositulona huomioon otettujen tukiosan ja tukilisän sijasta otetaan tulona huomioon 1 päivästä tammikuuta 1983 alkaen kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain (/) voimaantulosäännöksen 3 ja soveltuvin osin 5 momentin mukaan määrätty lisäosa. Jos asumistuki huomioon ottaen, mitä sanotun lain 25 c §:ssä on säädetty täysimääräisen lisäosan määrästä, aleni, asumistuki maksetaan entisen suuruisena.

Aikaisemmin asumistukivuositulona huomioon otetun lisäosan sijasta otetaan tulona huomioon 1 päivästä tammikuuta 1984 alkaen 3 momentissa tarkoitetun lain voimaantulosäännöksen 4 ja soveltuvin osin 5 momentin mukaan määrätty lisäosa. Jos asumistuki huomioon ottaen, mitä sanotun lain 25 §:ssä on säädetty täysimääräisestä lisäosasta ja mitä tämän lain 4 §:n 3 momentissa on säädetty lisäomavastuun suuruuteen vaikuttavista markkamäärästä, aleni, asumistuki maksetaan entisen suuruisena.

Sen estämättä, mitä edellä 3 ja 4 momentissa on säädetty, asumistuki määrätään kuitenkin tämän lain mukaan, jos asumistuensaajan vuositulossa tapahtuu huomattava muutos, perhesuhteet muuttuvat tai asunto vaihtuu.

Tässä laissa säädetty markkamäärät vastaavat virallisen elinkustannusindeksiin sitä piste-

lukua, jonka mukaan vuoden 1981 maaliskuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 1981

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Katri-Helena Eskelinen*

Laki

eläkkeensaajien asumistukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetun eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) 12 §,
muutetaan 2 §, 3 §:n 2 ja 3 momentti, 4 ja 6 §, 11 §:n 1 momentti, 13 §:n 1 ja 2 momentti ja 14 §,
 sellaisina kuin niistä on 4 § osittain muutettuna 18 päivänä kesäkuuta 1980 annetulla lailla (455/80), sekä
lisätään lakiin uusi 8 a—8 c § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §.

Asumiskustannuksilla tarkoitetaan sellaista asunnosta suoritettavaa vuokraa tai *muuta* vastiketta sekä, jos asunnon omistaa eläkkeensaaja tai hänen puolisonsa, *sellaisia* asunnon hankkimiseksi tai kunnostamiseksi otettujen lainojen *koroista aiheutuvia kustannuksia, jotka eläkkeensaajan tai puolisoiden arvioidaan suorittavan*. Asumistukea määrättäessä otetaan kuitenkin huomioon asumiskustannukset vain yhdestä asunnosta.

Jos vuokranantajana on eläkkeensaajan tai hänen puolisonsa lähisukulainen tai lähiomainen *taikka* jos vuokra ilmeisesti ylittää paikakunnalla vastaavanlaisesta asunnosta yleensä maksettavan vuokran *taikka* jos asunnon koko huomattavasti ylittää eläkkeensaajan ja hänen perheensä tarpeen, voidaan asumistukea määrättäessä asumiskustannuksiksi lukea se osa, jota olosuhteet huomioon ottaen voidaan pitää kohtuullisena.

Ehdotus

2 §

Asumiskustannuksilla tarkoitetaan:

1) asunnosta suoritettavaa vuokraa tai vastiketta;

2) *sellaisia* lämmityksestä ja vedestä aiheutuvia kustannuksia, jotka eivät sisälly vuokaraan tai vastikkeeseen;

3) muussa kuin asunto-osakeyhtiön tai asunto-osuuskunnan omistamassa talossa sijaitsevan, eläkkeensaajan tai hänen puolisonsa omistaman asunnon hoitomenoja; sekä

4) asunnon hankkimiseksi tai kunnostamiseksi otettujen lainojen *korkoja*, jos asunnon omistaa eläkkeensaaja tai hänen puolisonsa.

Valtioneuvosto vahvistaa 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetut asumiskustannukset keskimääräisten lämmitys- ja vesikustannusten ja enintään keskimääräisten kunnossapitokustannusten mukaisiksi.

Asumistukea määrättäessä otetaan huomioon asumiskustannukset vain yhdestä asunnosta.

Jos vuokranantajana on eläkkeensaajan tai hänen puolisonsa lähisukulainen tai lähiomainen *tai*, jos vuokra ilmeisesti ylittää paikakunnalla vastaavanlaisesta asunnosta yleensä maksettavan vuokran *tabi*, jos asunnon koko huomattavasti ylittää eläkkeensaajan ja hänen perheensä tarpeen *taikka*, jos *asumiskustannuksista* voidaan katsoa eläkkeensaajan ja hänen perheensä lisäksi *muunkin henkilön* vastaavan, voidaan asumistukea määrättäessä asumiskustannuksiksi lukea *vain* se osa, jota olosuhteet huomioon ottaen voidaan pitää kohtuullisena.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Asumistukea ei myönnetä, jos sen vuotuinen määrä jää 180 markkaa pienemmäksi.

Asumistukea määrättäessä ei oteta huomioon asumiskustannusten sitä osaa, joka vuodessa ylittää 6 000 markkaa. Jos eläkkeensaajan luona asuu vähintään yksi kansaneläkelain 30 b §:n 1 momentissa tarkoitettu lapsi, korotetaan edellä tarkoitettua määrää 20 prosenttia, ja, jos eläkkeensaajan luona asuu vähintään kolme edellä tarkoitettua lasta, korotetaan määrää 40 prosenttia.

4 §.

Asumiskustannusten omavastuuosuus muodostuu perusomavastuusta ja lisäomavastuusta. Eläkkeensaajan asuessa omassa tai puolisonsa omistamassa asunnossa, josta ei suoriteta vastiketta, omavastuuosuuteen ei sisälly perusomavastuuta.

Perusomavastuu on 1 020 markkaa vuodessa, jos vuokraan tai vastikkeeseen sisältyy korvaus lämmityksestä, ja 300 markkaa vuodessa, jollei vuokraan tai vastikkeeseen sisälly korvausta lämmityksestä.

Lisäomavastuu on 85 prosenttia siitä eläkkeensaajan vuositulon osasta, joka ylittää 13 250 markkaa tai, jos eläkkeensaaja on naimisissa, siitä puolisoien vuositulon osasta, joka ylittää 21 200 markkaa.

6 §.

Vuositulolla tarkoitetaan sitä tosiasiallista tuloa, jota eläkkeensaajan tai, jos hän on naimisissa, puolisoien voidaan kohtuullisen arvion mukaan edellyttää jatkuvasti vuosittain saavan, lisättyinä kahdeksalla prosentilla siitä määrästä, jolla hänen omaisuutensa arvo ylittää 9 100 markkaa tai jos hän on naimisissa, jolla puolisoien omaisuuden arvo ylittää 14 560 markkaa. Vuosituloon lisätään kansaneläkkeeseen sisältyvän tukiosan ja tukilisän sekä rintamasotilaseläkkeen vuotuiset määrät sen ajankohdan mukaisina, josta lukien asumistuki myönnetään tai tarkistetaan. Tällöin rintamasotilaseläkkeensaajan tai, jos hän on naimisissa, puolisoien näin saadusta vuositulosta vähennetään 4 700 markkaa.

Vuosituloksi ei kuitenkaan lueta:

- 1) tämän lain mukaista etuutta;

Asumistukea ei myönnetä, jos sen vuotuinen määrä jää 240 markkaa pienemmäksi.

Asumistukea määrättäessä ei oteta huomioon asumiskustannusten sitä osaa, joka vuodessa ylittää 7 910 markkaa. Jos eläkkeensaajan luona asuu vähintään yksi kansaneläkelain 29 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu lapsi, edellä mainittua määrää korotetaan 20 prosentilla, ja, jos eläkkeensaajan luona asuu vähintään kolme edellä tarkoitettua lasta, 40 prosentilla.

4 §

Asumiskustannusten omavastuuosuus muodostuu perusomavastuusta ja lisäomavastuusta.

Perusomavastuu on 1 340 markkaa vuodessa.

Lisäomavastuu on 40 prosenttia siitä eläkkeensaajan vuositulon osasta, joka ylittää 15 150 markkaa tai, jos eläkkeensaaja on naimisissa, siitä puolisoien vuositulon osasta, joka ylittää 24 240 markkaa.

6 §

Vuositulolla tarkoitetaan sitä tosiasiallista tuloa, jota eläkkeensaajan tai, jos hän on naimisissa, puolisoien voidaan kohtuullisen arvion mukaan edellyttää jatkuvasti vuosittain saavan, lisättyinä kahdeksalla prosentilla siitä määrästä, jolla eläkkeensaajan omaisuuden arvo ylittää 36 000 markkaa tai, jos hän on naimisissa, jolla puolisoien omaisuuden arvo ylittää 57 600 markkaa. Vuosituloon lisätään kansaneläkkeeseen sisältyvän lisäosan sekä rintamasotilaseläkkeen vuotuiset määrät sen ajankohdan mukaisina, josta lukien asumistuki myönnetään tai tarkistetaan. Rintamasotilaseläkkeensaajan tai, jos hän on naimisissa, eläkkeensaajan ja hänen puolisonsa vuositulosta vähennetään 6 190 markkaa.

Vuosituloksi ei kuitenkaan lueta:

- 1) tämän lain mukaista etuutta;

Voimassa oleva laki

2) kansaneläkelain mukaan maksettavaa *perusosaa*, apulisää, hoitolisää, vaimolisää ja lapsikorotusta;

3) rintamasotilaseläkelain (119/77) mukais-
ta rintamalisää;

4) valtion tai kunnan varoista suoritettavaa
asumistukea;

5) lapsilisää;

6) huoltoapua; eikä

7) etua omaan tarpeeseen käytetystä asun-
nosta.

Omaisuuksi ei lueta eläkkeensaajan tai
hänen puolisonsa omistamaa ja heidän käytös-
sään olevaa asuntoa.

Ehdotus

2) kansaneläkelain mukaan maksettavaa *poh-
jaosaa*, apulisää, hoitolisää, vaimolisää ja lap-
sikorotusta;

3) rintamasotilaseläkelain (119/77) mukais-
ta rintamalisää;

4) *tapaturmavakuutuslain* mukaista *haitta-
rahaa* (608/48);

5) työ- ja ansiokyvyn palauttamiseksi tai
parantamiseksi annettavan tai työllisyyskou-
lutuksesta annetun lain (31/76) perusteella
koulutuksen ajalta maksettavaa *etuutta*;

6) valtion tai kunnan varoista suoritettavaa
asumistukea;

7) lapsilisää;

8) huoltoapua; eikä

9) etua omaan tarpeeseen käytetystä asun-
nosta.

8 a §

Asumistuki voidaan joko määrääjäksi tai
pysyvästi evätä tai sitä voidaan vähentää, jos
eläkkeensaaja on lahjoittanut omaisuuttaan tai
muulla tavalla heikontanut taloudellista ase-
maansa siinä määrin, että se on vaikuttanut
hänen oikeuteensa saada asumistuki tai olen-
naisesti asumistuen määrään. Näin menetellään
vain siinä tapauksessa, että eläkkeensaaja on
tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää, että
tämä toimenpide voi vaikuttaa asumistukeen.
Sama koskee eläkkeensaajaa, joka asumistuen
määräämistä varten tehdyssä hakemuksessa tai
ilmoituksessa on tahallisesti antanut vääriä
tietoja asumistukeen vaikuttavista omista tai
puolisonsa tuloista tai omaisuudesta taiikka
asumiskustannuksista, ja joka tämän vuoksi on
saanut asumistukea aiheetta tai määrältään liian
suurena.

Jos lainvoimainen päätös, jolla asumistuki 1
momentin perusteella on evätty tai sitä vähen-
netty, myöhemmin havaitaan eläkkeensaajalle
kohtuuttomaksi, eläkelaitos voi oikaista pää-
töksen.

8 b §

Sosiaalivakuustoitimikunnan tehtävänä on
sen lisäksi, mitä sen tehtävistä on kansanelä-
kelain 67 §:ssä säädetty, vahvistaa se vuosi-
tulo, jonka perusteella eläkkeensaajan oikeus
asumistukeen ratkaistaan.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 c §

Sosiaalivakuutustoimikunnan päätös, joka koskee vuositulon vahvistamista, on viipymättä annettava eläkkeensaajan tiedoksi. Päätös on hänen pyynnöstään alistettava eläkelaitoksen tarkastettavaksi. Sitä koskeva kirjallinen pyyntö on annettava asianomaisen vakuutuspiirin paikallistoimistoon 14 vuorokauden kuluessa sen päivän jälkeen, jona päätös on annettu eläkkeensaajan tai hänen edustajansa tiedoksi.

Sosiaalivakuutustoimikunnan vuositulosta tekemä päätös on alistettava eläkelaitoksen tarkastettavaksi:

1) jos toimikunnan jäsen esittäessään toimikunnan kokouksessa eriävän mielipiteen sitä vaatii; ja

2) jos toimikunta katsoo, että 8 a §:n 1 momentin soveltaminen saattaisi tulla kysymykseen.

11 §.

Asumistuesta aiheutuvat kustannukset jaetaan siten, että kansaneläkelaitos suorittaa niistä puolet ja kunnat yhdessä puolet. Kunnan osuus kuntien yhteisesti suoritettavasta kustannusuudesta määräytyy kunnalle vahvistetun painoluvun mukaan. Kunnan painoluku vahvistetaan kalenterivuodeksi kerrallaan siten, että se vastaa kunnassa asuville eläkkeensaajille maksettavien asumistukien yhteismäärän suhdetta koko maassa maksettavien asumistukien yhteismäärään.

11 §

Asumistuesta aiheutuvat kustannukset jaetaan siten, että kansaneläkelaitos suorittaa niistä 56,5 ja kunnat yhdessä 43,5 prosenttia. Kunnan osuus kuntien yhteisesti suoritettavasta kustannusuudesta määräytyy kunnalle vahvistetun painoluvun mukaan. Kunnan painoluku vahvistetaan kalenterivuodeksi kerrallaan siten, että se vastaa kunnassa asuville eläkkeensaajille maksettavien asumistukien yhteismäärän suhdetta koko maassa maksettavien asumistukien yhteismäärään.

12 §.

Korottaessaan tukilisälain (590/78) 13 §:n mukaisesti tukilisien enimmäismääriä valtioneuvosto voi vastaavasti korottaa 4 §:n 3 momentissa säädettyjen rajatulojen määriä. Aikaisemmin myönnettyt asumistuet on tällöin tarkistettava uusia rajatuloja vastaaviksi korottamisajankohdasta lukien.

(12 § kumotaan)

13 §.

Tässä laissa säädetty markkamäärät vastaavat virallisen elinkustannusindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1978 maaliskuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

13 §

Tässä laissa säädetty markkamäärät sekä valtioneuvoston tämän lain 2 §:n 2 momentin perusteella vahvistamat kustannukset sidotaan elinkustannusindeksiin siten, että niitä muutetaan samanaikaisesti ja samassa suhteessa kuin kansaneläkkeitä kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkus-

Voimassa oleva laki

Tässä laissa säädetty markkamäärät sidotaan elinkustannusindeksiin siten, että niitä muutetaan samanaikaisesti ja samassa suhteessa kuin kansaneläkkeitä kansaneläkeläisissä säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain (348/56) nojalla muutetaan.

14 §.

Mitä kansaneläkelain 25 ja 29 §:ssä, 31 §:n 2 momentissa, 32 a, 35, 37—46, 67, 69—72, 74—76 ja 79—87 §:ssä, 88 §:n 2—4 momentissa sekä 88 a §:ssä on säädetty, on vastaavasti soveltuvin osin voimassa tämän lain mukaisista etuuksista, kuitenkin niin, että esityksen tai hakemuksen päätöksen poistamisesta mainitun lain 74 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa tutkii tarkastuslautakunta.

Ehdotus

tannuksiin annetun lain (348/56) nojalla muutetaan.

Valtioneuvoston on vuosittain tarkistettava edellä mainittuja kustannuksia siten, että ne sellaisina kuin niitä 1 momentin mukaisina sovelletaan, riittävässä määrin vastaavat asumiskustannuksissa yleisesti tapahtunutta muutosta.

14 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä kansaneläkelain 28 §:ssä, 31 §:n 2 momentissa, 35, 37—42, 43—46, 67, 69—72, 74—75, 79—83 ja 84—87 §:ssä, 88 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 88 a §:ssä on säädetty, kuitenkin niin, että esityksen tai hakemuksen päätöksen poistamisesta mainitun lain 74 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa tutkii tarkastuslautakunta.

Pankki ja muu rahalaitos on myös velvollinen pyynnöstä antamaan eläkelaitokselle, sosiaalivakuutustoimikunnalle ja tarkastuslautakunnalle tietoja, jotka ovat tarpeen asumistukioikeuden tai asumistuen määrän selvittämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1983 kuitenkin siten, että lain 2 ja 4 § sekä 11 §:n 1 momentti tulevat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1984.

Valtioneuvoston tämän lain 2 §:n 2 momentin perusteella vahvistamista keskimääräisistä asumiskustannuksista otetaan vuosina 1984 ja 1985 huomioon 80 prosenttia ja vuosina 1986 ja 1987 90 prosenttia.

Aikaisemmin asumistukivuositulona huomioon otettujen tukiosan ja tukilisän sijasta otetaan tulona huomioon 1 päivästä tammikuuta 1983 alkaen kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain (/) voimaantulosäännyksen 3 ja soveltuvin osin 5 momentin mukaan määrätty lisäosa. Jos asumistuki huomioon ottaen, mitä sanotun lain 25 c §:ssä on säädetty täysimääräisen lisäosan määrästä, alenisi, asumistuki maksetaan entisen suuruisena.

Aikaisemmin asumistukivuositulona huomioon otetun lisäosan sijasta otetaan huomioon 1 päivästä tammikuuta 1984 alkaen 3 momentissa tarkoitettun lain voimaantulosään-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

nöksen 4 ja soveltuvin osin 5 momentin mukaan määrätty lisäosa. Jos asumistuki huomioon ottaen, mitä sanotun lain 25 §:ssä on säädetty täysimääräisestä lisäosasta ja mitä tämän lain 4 §:n 3 momentissa on säädetty lisäomavastuun suuruuteen vaikuttavista markkamääristä, alenisi, asumistuki maksetaan entisen suuruisena.

Sen estämättä, mitä edellä 3 ja 4 momentissa on säädetty, asumistuki määrätään kuitenkin tämän lain mukaan, jos asumistuensaajan vuositulossa tapahtuu huomattava muutos, perhesuhteet muuttuvat tai asunto vaihtuu.

Tässä laissa säädettyt markkamäärät vastavat virallisen elinkustannusindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1981 maaliskuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
